

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักนิติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน หลักประชาธิปไตย
สามเสาหลักสู่ธรรมาภิบาลการบริหารงานภาคธุรกิจ

จัดทำโดย นายปรีชา ธีรกิจพงศ์
รหัส ๖๑๐๖๒๓

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๖
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักนิติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน หลักประชาธิปไตย
สามเสาหลักสู่ธรรมาภิบาล การบริหารงานภาคธุรกิจ

นายปรีชา ธีรกิจพงศ์*

บทคัดย่อ

หลักธรรมาภิบาล หรืออาจเรียกได้ว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หลักธรรมรัฐ และ บรรษัทภิบาล ฯลฯ” ซึ่งเรารู้จักกันในนาม “Good Governance” ที่หมายถึงการปกครองที่เป็นธรรมนั้น ไม่ใช่แนวความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคม แต่เป็นการสะสมความรู้ที่เป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมวลมนุษยชนนับเป็นพัน ๆ ปี ซึ่งเป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคม อย่างมีความสุข สามารถประสานประโยชน์และคลี่คลายปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีและพัฒนาสังคมให้มีความยั่งยืน ธรรมาภิบาลจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญทุกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือเอกชน เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อกันซึ่งถือเป็นแนวปฏิบัติต่อกันระหว่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน

ปัจจุบัน “หลักธรรมาภิบาล” ถูกนำมาปรับประยุกต์ใช้ด้วย สามเสาหลักสำคัญ คือ หลักนิติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน หลักประชาธิปไตย ในการบริหารงานองค์กรภาคธุรกิจ กันอย่างแพร่หลาย อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะช่วยพัฒนาสังคม และภาคธุรกิจทั้งระบบของประเทศ ให้มีคุณภาพ เป็นรูปธรรม ทั้งช่วยส่งเสริมองค์กรภาคธุรกิจให้มีศักยภาพ และมีประสิทธิภาพในการดำเนินการด้านต่าง ๆ และสามารถสร้างภาพลักษณ์ สร้างความศรัทธา และความเชื่อมั่นในสังคม อันจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มั่นคงและถาวรตลอดไป.

คำสำคัญ ธรรมาภิบาล นิติธรรม สิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย การบริหารงาน ธุรกิจ

*ปริญญาบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยจันทรเกษม, กงสุลกิตติมศักดิ์ยูเครน ประจำประเทศไทย

๑. บทนำ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาลซึ่งได้บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ นอกจากนั้นยังได้นำมาบรรจุไว้ในส่วนที่ ๔ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และยุทธศาสตร์ที่ ๖ การบริหารจัดการในภาครัฐการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และหลักธรรมาภิบาลยังได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) รัฐบาลเป็นผู้นำในการวางนโยบายขับเคลื่อนประเทศ การดำเนินนโยบายด้านต่าง ๆ ภายใต้กฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมด้วย

ถึงแม้ประเทศไทยได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในภาครัฐและภาคเอกชนเป็นเวลาพอสมควร แต่ก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาหลายอย่างที่เกิเกิดขึ้นในสังคมไทยได้ทั้งหมด เพียงแต่ทำให้ปัญหาเหล่านั้นเบาบางลงได้เท่านั้น จึงถือเป็นเป้าหมายที่ประเทศไทยจะต้องเดินไปให้ถึงและยังต้องพัฒนาหลักธรรมาภิบาลด้วยการนำหลักนิติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน และ หลักประชาธิปไตย ถือเป็นสามเสาหลักมาประยุกต์ใช้ ในการบริหารงานภาครัฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตย

ปัจจุบันนี้รัฐบาลสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประเทศเพื่อให้ประเทศได้เดินหน้าต่อไปได้ ซึ่งถือเป็นภาระหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ส่วนสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ก็ได้ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติโดยมีการแก้ไขกฎหมายที่ล้าสมัยหรือการตรากฎหมายใหม่ๆ เพื่อให้ทันยุคสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกเพื่อให้ประเทศไทยเดินหน้าไปสู่การปฏิรูปในหลาย ๆ ด้าน และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญก็ได้นำหลักธรรมาภิบาลซึ่งเป็นหลักการสากลที่ประเทศซึ่งปกครองในระบอบประชาธิปไตยมาใช้เป็นหลักในการบริหารประเทศโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช๒๕๖๐ หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๖๕ ได้บัญญัติไว้ว่า

“รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติทั้งนี้กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย

ยุทธศาสตร์ชาติเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ ”

ยิ่งไปกว่านั้น ภาคเอกชนซึ่งมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคงเป็นที่เชื่อมั่นของการลงทุนจากต่างประเทศ และในประเทศ ก็ย่อมจะต้องนำ นโยบายของรัฐบาล เรื่อง ระบบธรรมาภิบาล อันประกอบด้วย สามเสาหลักสำคัญ คือ หลักนิติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน และหลักประชาธิปไตย มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานองค์กรธุรกิจภาคเอกชน ให้สำเร็จลุล่วง และ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยเช่นกัน^๑

๒. ความเป็นมา

คำว่า ธรรมาภิบาล มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Good Governance คือ วิธีการที่ดีในการใช้อำนาจเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร ระหว่างฝ่ายตัวการ (Principal) และฝ่ายตัวแทน (Agency) ตลอดจนการวางระบบ กระบวนการบริหารงาน เพื่อควบคุมป้องกันการรั่วไหล พฤติกรรมไม่ถูกต้องเหมาะสม การเอาเปรียบ หรือการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน รวมถึงการวางหลักเกณฑ์และมาตรการในการทำงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายและคุณค่าที่กำหนดไว้

สาเหตุที่ต้องมีการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติราชการภาครัฐ มาจากหลายสาเหตุ เช่น ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศ การทุจริต การไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน การทำงานแบบต่างคนต่างทำยึดกฎระเบียบเป็นหลัก ขาดความยืดหยุ่น ประชาชนขาดศรัทธาต่อตัวข้าราชการและต่อหน่วยงานภาครัฐ ประการสำคัญคือ มีการแทรกแซงทางการเมืองเกิดขึ้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๔ (วรรคหนึ่ง) บัญญัติว่า บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวก และให้บริการแก่ประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หลักธรรมาภิบาลจะต้องมีองค์ประกอบทั้ง ๘ คือ การมีประสิทธิผล การมีประสิทธิภาพ มีการตอบสนอง มีภาวะความรับผิดชอบ มีความโปร่งใส มีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจ มีหลักนิติธรรม มีความเสมอภาค และมุ่งเน้นฉันทามติ

(๑) หลักประสิทธิผล มีการบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึงมีการติดตาม ประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบรวมถึงหลักประสิทธิภาพ ในองค์กร

^๑ อริย์รัช แก้วเกาะสะบ้า. (๒๕๔๘). ธรรมาภิบาลกับหลักสิทธิเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ. รัฐสภาสาร, ๕๓ (๑๐), ๑๐๕-๑๑๒.

สามารถใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่ม

(๒) หลักการตอบสนอง สร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองความคาดหวัง ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ

(๓) หลักการรับผิดชอบ อยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะและรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ

(๔) หลักความโปร่งใส เปิดเผยตรงไปตรงมา ชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัยสามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรี สามารถตรวจสอบได้

(๕) หลักการมีส่วนร่วม ร่วมแก้ปัญหา ร่วมการแก้ไข ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและร่วมการพัฒนา

(๖) หลักการกระจายอำนาจ มีอิสระตามสมควร โดยมุ่งเน้นการสร้าง ความพึงพอใจ การปรับปรุงกระบวนการ และเพิ่มผลผลิตภาพเพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

(๗) หลักนิติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย

(๘) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ การหาข้อตกลงทั่วไป โดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นสำคัญ ฉันทามติไม่จำเป็นต้องเป็นความเห็นพ้องโดยเอกฉันท์

เมื่อได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงาน จะเป็นพื้นฐานสร้างความเป็นธรรมในสังคม ทำให้เกิดการพัฒนากฎหมายแก้ปัญหาคความขัดแย้งในองค์กร ช่วยให้สังคมมีความเข้มแข็งในทุกด้าน ลดปัญหาการทุจริต ช่วยให้ระบบบริหารของรัฐมีความน่าเชื่อถือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ที่สำคัญเป็นมาตรฐานสากลที่บ่งชี้ถึงระดับการพัฒนาประเทศให้ได้รับการยอมรับจากสังคม ทั้งภายในและระหว่างประเทศ^๒

ธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือการบริหารกิจบ้านเมืองที่ดี^๓

คำว่า ธรรมาภิบาล เกิดขึ้นจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓/๑

^๒ สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ theiiat.or.th

^๓ อริย์รัช แก้วเกาะสะบ้า. (๒๕๔๘). ธรรมาภิบาลกับหลักสิทธิเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ. รัฐสภาสาร, ๕๓ (๑๐), ๑๐๕-๑๑๒.

กำหนดแบบแผนการปฏิบัติราชการที่ทำให้เกิด การบริหารบ้านเมืองที่ดี โดยให้ตราพระราชกฤษฎีกาว่า ด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อให้มีผลเป็นบทบังคับให้ทุกส่วน ราชการกำหนดเป้าหมายและวิธีการในการดำเนินการ เพื่อการบริหารราชการที่ดี สาระสำคัญของพระราช กฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ แบ่งออกเป็น ๙ หมวด ใน หมวดที่ ๑ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มาตรา ๖ ได้ กำหนดการบริการราชการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๗ ประการ ดังต่อไปนี้

- (๑) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
- (๒) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
- (๓) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- (๔) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
- (๕) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
- (๖) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
- (๗) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) หลัก ธรรมาภิบาล หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีนั้น สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ๗ หรือ UNDP (The United Nations Development Programme) ได้ทบทวนและให้คำนิยามใหม่ โดยรวมความถึงการใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และการบริหารราชการแผ่นดิน ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญใน การจัดระเบียบให้สังคมรัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และ ภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่าย ปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและ ร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็น ส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกัน แก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติ ภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ ระบุว่าธรรมาภิบาลมีองค์ประกอบ ๖ ประการ คือ

๑. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่เลือกปฏิบัติ และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมายและกฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรือตามอำนาจของ ตัวบุคคล

๒. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน โดยมีการให้และการรับข้อมูลที่สะดวกเป็นจริง ทันการณ์ ตรงไปตรงมา มีที่มาที่ไปที่ชัดเจนและเท่าเทียมมีกระบวนการตรวจสอบ ความถูกต้องชัดเจนได้

๓. หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และร่วมคิด ร่วม เสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ในด้านต่าง ๆ เช่น การแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะการประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ นอกจากนี้ยังรวมถึงการร่วมตรวจสอบ และ ร่วมรับผิดชอบต่อผลของการกระทำนั้น

๔. หลักความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้เป็นการสร้าง กลไกให้มีผู้รับผิดชอบ ตระหนักในหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหา สาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่ แตกต่างและความกล้า ที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

๕. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

๖. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สำนึกในหน้าที่ของตนเองมีความซื่อสัตย์ สุจริตจริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย และเคารพในสิทธิของผู้อื่น

ธรรมาภิบาลเป็นองค์ประกอบสำคัญของทุกองค์กร เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อกัน ในทุกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรอิสระ การปฏิบัติต่อกันระหว่างประเทศ การบริหารจัดการภาครัฐที่คำนึงถึง ประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งมีกรอบกฎหมาย และนโยบายที่มีความแน่นอนและชัดเจน และเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประสิทธิภาพของระบบตลาด และการพัฒนาเศรษฐกิจ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๕.๒ ระบุว่า “ภาคธุรกิจเอกชน ต้องมีการปฏิรูปและสนับสนุนให้หน่วยงานของ เอกชนและองค์กรเอกชนต่าง ๆ มีกติกากิจการงานที่โปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ชัดตรง เป็นธรรมต่อลูกค้า มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีระบบตรวจสอบที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานการให้บริการ ร่วมทำงานกับภาครัฐและประชาชนอย่างราบรื่นและไว้วางใจซึ่งกันและกัน”

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ซึ่งมีการเรียกว่าเป็น corporate governance หรือ บรรษัทภิบาล เป็นการสร้าง หลักของการเติบโตของบริษัท เพื่อความอยู่รอดในโลกของการแข่งขัน ซึ่งต้องมีแนวปฏิบัติสำหรับบุคลากร เช่น ความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และแข่งขัน ได้ เป็นต้น การมีบรรษัทภิบาลเป็นการดำเนินการไปด้วยหลักธรรมที่ถูกต้องเพื่อเสริมศักยภาพในการแข่งขันและเพิ่มประสิทธิภาพ^๔

ธรรมาภิบาลมีความสำคัญกับภาคธุรกิจและภาคอื่น ๆ เพราะหลักทั้ง ๖ ประการสามารถนำมาแปรเป็นวิธีปฏิบัติสำหรับองค์กรใน ๓ ด้านใหญ่ ๆ คือ ด้านพนักงาน ด้านผู้บริโภค ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม

กล่าวคือ เมื่อองค์กรมีการปฏิบัติที่ดีต่อพนักงาน บุคลากรก็มีความสุขในการทำงาน ผลที่ตามมาพนักงานมีขวัญกำลังใจทำงานอย่างเต็มที่ และพร้อมมีส่วนร่วมในความก้าวหน้าของบริษัท หรือเมื่อองค์กรปฏิบัติเป็นอย่างดีกับลูกค้าและกับสังคมแล้ว ลูกค้าก็จะเกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพและ มาตรฐานสินค้าของบริษัท ก่อให้เกิดการยอมรับในตราสินค้า แล้วเลือกใช้สินค้าของบริษัทอย่างต่อเนื่อง

๓. ธรรมาภิบาลในองค์กรธุรกิจ

ก. แนวทางปฏิบัติสำหรับองค์กรธุรกิจตามหลักธรรมาภิบาล แบ่งเป็น ๓ ด้าน^๕ คือ

^๔ ฤทธิวิไล บุรีกุล , ธรรมาภิบาล หลักการเพื่อการบริหารรัฐกิจแนวใหม่, [Online , Available [http:// kmcenter.rid.go.th/](http://kmcenter.rid.go.th/),[๒๐๑๖],August ๑๙]

^๕ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม , ๒๕๕๗ , การจัดทำเนื้อหาองค์ความรู้ SMEs ภายใต้งานพัฒนาศูนย์ข้อมูล SMEsKnowledge Center ปี ๒๕๕๗ [Online ,Available <http://www.sme.go.th/>,[๒๐๑๖, August ๑๙]

๑) การปฏิบัติต่อพนักงาน องค์กรควรปฏิบัติต่อพนักงานในด้านต่าง ๆ ดังนี้ จ่ายค่าจ้างเงินเดือน และค่าตอบแทนตามกฎหมาย มีระบบการเพิ่มค่าจ้างและให้ผลประโยชน์เพิ่มเติมแก่พนักงาน ตามผลงาน อย่างเหมาะสม สถานที่ทำงานและที่พักถูกสุขอนามัย มีสวัสดิการช่วยเหลือเรื่องการ รักษาพยาบาล การ บรรเทาทุกข์แก่พนักงาน มีระบบพัฒนาพนักงาน ให้ความรู้แก่พนักงาน และ สนองตอบต่อข้อเสนอหรือ ข้อคิดเห็นของพนักงาน ฯลฯ

๒) การปฏิบัติต่อผู้บริโภค องค์กรควรปฏิบัติต่อผู้บริโภคในด้านต่างๆ ดังนี้ สินค้าให้ถูก สุขอนามัย มีระบบการควบคุมการผลิตให้ได้สินค้าตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ และคุณภาพ มาตรฐานนั้นให้ ประโยชน์ต่อผู้บริโภค ชี้หน่วยวัดแจ้งลักษณะสินค้า และราคาที่ชัดเจนเข้าใจง่าย แสดงรายละเอียด เกี่ยวกับสินค้า นอกจากนี้ องค์กรควรดูแลและรับผิดชอบต่อผลที่เกิดกับลูกค้า ฯลฯ

๓) การปฏิบัติด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม องค์กรควรปฏิบัติต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้วยการดูแล และขจัดของเสียที่เกิดจากกิจการ มีระบบทำน้ำเสียให้สะอาด ทำลายเชื้อโรคเบื้องต้นของของเสียที่จะทิ้ง ควรปฏิบัติต่อชุมชนด้วยความจริงใจ ให้ความช่วยเหลือและคืนกำไรให้ชุมชนตามเหมาะสม ไม่เบียดเบียน และเอาเปรียบสังคม มีระบบการทำบัญชีรายงานผลที่ถูกต้องเป็นจริง รวมถึง เสียภาษีในอัตราที่ถูกต้อง ฯลฯ

ข. การนำสามเสาหลัก คือหลักนิติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน และหลักประชาธิปไตย มาปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารภาคธุรกิจ

การใช้หลักธรรมาภิบาลสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารธุรกิจ และเป็นกลไกในการควบคุม ติดตาม และตรวจสอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ธุรกิจ เนื่องจากการสร้างธรรมาภิบาลให้ เกิดขึ้นในองค์กร เป็นการสร้างสำนึกที่ดีในการบริหารงาน และการทำงานในองค์กร และจัดระบบที่ สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามสำนึกที่ดี ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการบริหารงานอย่างมี ประสิทธิภาพไม่ สิ้นเปลือง การติดตามการทุจริต ความโปร่งใส โดยคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะได้รับผลกระทบ หลักธรรมาภิ บาลเป็นหลักที่ทุกคนในองค์กรต้องเดินไปพร้อมกัน เสริมสร้างซึ่งกันและกันทั้งในกลุ่มผู้บริหาร กลุ่ม ลูกจ้าง เพื่อการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องมั่นคงขององค์กร พนักงานมีความมั่นใจในองค์กรว่าสามารถ ปฏิบัติงานในองค์กรได้ในระยะยาวด้วย ก็เพื่อให้องค์กรมีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับจากสังคม มี หลักเกณฑ์แนวทางปฏิบัติ ดังนี้ คือ

เสาหลักที่ ๑ :หลักนิติธรรม กับหลักธรรมาภิบาล ^๖

การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและหลักนิติธรรมความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการยึดหลักนิติธรรมในการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนทุกคน หรือกล่าวให้เข้าใจโดยง่ายก็คือ บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน จะต้องไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะแตกต่างกันในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง สิ่งเหล่านี้ถือเป็นความสำคัญ ประการแรกที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้นในสังคมที่ต้องการมีธรรมาภิบาลและนิติธรรมอย่างแท้จริง หลักที่จะช่วยสร้างความเติบโตให้กับหน่วยงานในภาคธุรกิจเอกชน การตอบสนองที่ทันการ ต่อลูกค้าในเวลาหรือเงื่อนไขที่บริษัทได้กำหนดไว้ ด้วยการมีกฎเกณฑ์และข้อบังคับที่ชัดเจน

การมีความยุติธรรม ปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความเสมอภาคและดำเนินการภายใต้กรอบของกฎหมายความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ความรับผิดชอบ คือ บุคคล เช่น ลูกค้า ผู้ถือหุ้น และผู้มีส่วนได้เสีย ต้องมีการแสดงความรับผิดชอบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำกิจกรรม หรือการตัดสินใจใด ๆ ความรับผิดชอบที่กล่าวมา หมายถึง การเปิดเผยข้อมูล การรับผิดชอบต่อสินค้าและบริการ

การปราบปรามทุจริตและการประพฤตินิชอบ การแสวงหาผลประโยชน์ในทางผิดกฎหมายถือเป็นการทุจริต ทำธุรกิจที่เอาเปรียบสังคม และ การประพฤตินิชอบทั้งต่อองค์กรภาครัฐ และองค์กรในภาคเอกชน การปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานและการทำให้เกิดความโปร่งใส รวมไปถึงการมีเครื่องมือในการปราบปรามการฉ้อฉล และเสริมสร้างธรรมาภิบาลประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดำเนินงานขององค์กรต้องดำเนินไปตามระบบแผนงาน โครงการที่วางไว้ รวมทั้งต้องมีการวิเคราะห์ถึงความเสี่ยงที่อาจทำให้งานนั้นไม่สำเร็จ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากที่สุด ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด และคุ้มค่า

^๖สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ e-mail : cg@sec.or.th

เสาหลักที่ ๒ : หลักสิทธิมนุษยชน กับหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาลมีพื้นฐานการดำเนินการอยู่บน กรอบของกฎเกณฑ์โดยไม่เลือกปฏิบัติ เช่น มีการกำหนดโทษกระทำความผิดในสถานที่ทำงานให้เห็นชัดเจน มีการให้รางวัลกับผู้ทำความดี และมีผลบังคับใช้ได้จะเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาระบบการบริหารเพื่อป้องกัน การละเมิด หรือฝ่าฝืน มีการให้ความเสมอภาค เท่าเทียม และเป็นธรรมกับทุกฝ่าย บุคลากรทุกคนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในงานแต่ละด้านที่ปฏิบัติอยู่ พัฒนาให้พนักงานรู้จักการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของงานที่ทำ ทั้งการใช้วัตถุดิบ เวลาในการทำงาน กิจกรรม

ความโปร่งใส หมายถึง การดำเนินงานด้านนโยบายต่าง ๆ มีการประกาศให้สาธารณชนรับรู้อย่างชัดเจน การดำเนินการต่าง ๆ อยู่บนกฎระเบียบชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องสามารถรับทราบและมี ความมั่นใจได้ว่าการดำเนินงานนั้นมาจากความตั้งใจในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ของนโยบายไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม เช่น รัฐบาลมีความโปร่งใสก็สามารถสร้างเชื่อมั่นให้กับนักลงทุน เข้ามาลงทุนในภาคธุรกิจ อันเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวม เป็นต้น

เสาหลักที่ ๓ : หลักธรรมาภิบาล กับ หลักประชาธิปไตย

หลักประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาลมีหลักการหลายอย่างที่สอดคล้อง สัมพันธ์กัน หากองค์กร ทางธุรกิจได้นำหลัก ๒ หลักนี้มาปรับประยุกต์ใช้ในองค์กร เชื่อว่าจะทำให้องค์กรมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนแน่นอน อย่างไรก็ตามการนำประชาธิปไตยมาใช้ในการทำงานขององค์กรธุรกิจ คือเสมอภาค เท่าเทียม และกระบวนการการมีส่วนร่วม เช่น การเปิดโอกาสให้พนักงานได้รวมตัวกัน จัดตั้งสหภาพแรงงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในการเจรจาต่อรองกับบริษัท โดยตั้งอยู่บนหลักของการ รักษาผลประโยชน์ร่วมกัน และมองประโยชน์ของผู้ถือหุ้น หลักที่ยึดถือเสียงข้างมากและคุ้มครองเสียง ข้างน้อยของผู้ถือหุ้นและพนักงาน หลักความเสมอภาคในการปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกันมุ่ง ประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและพนักงาน หลักที่ยึดถือเสียงข้างมากและคุ้มครองเสียงข้างน้อยของผู้ถือหุ้น หลักความเสมอภาคในการปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นต่อผู้ปฏิบัติงานในองค์กรอย่างเท่าเทียมกัน การสร้างการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจดำเนินนโยบาย เช่น การปรับปรุงรอบ ๆ โรงงานร่วมกับชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง เป็นต้น ให้พนักงานมีส่วนร่วมในการควบคุมการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดกระบวนการตรวจสอบ และเรียกร้องในกรณีที่เกิดความสงสัยในกระบวนการ

ดำเนินงานได้เป็นอย่างดี ความเห็นชอบร่วมกัน สังคมที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีความหลากหลาย ธรรมชาติ บาล จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานความต้องการที่หลากหลายให้อยู่บนพื้นฐานของประโยชน์ ส่วนรวมและขององค์กรเป็นหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักหลักนิติธรรม สิทธิมนุษยชน และหลักประชาธิปไตย^๗

“Reaffirming that human rights, the rule of law and democracy are interlinked and mutually reinforcing and that they belong to the universal and indivisible core values and principles of the United Nations...”

“ยืนยันอีกครั้งหนึ่งว่า สิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม และประชาธิปไตย ต่างมีความเชื่อมโยงกัน และเสริมสร้างความแข็งแกร่งซึ่งกันและกัน โดยเป็นค่านิยมที่เป็นสากลและไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และเป็นหลักการของสหประชาชาติ” วรรคอารัมภบทของข้อมติสหประชาชาติว่าด้วยหลักนิติธรรมในระดับระหว่างประเทศและ ในประเทศ ที่ ๖๗/๙๗ ซึ่งได้รับการรับรองโดยที่ประชุมสหประชาชาติเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๕ ข้างต้น นั้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงทัศนะที่ว่า สิทธิมนุษยชน และหลักนิติธรรม รวมถึงประชาธิปไตยนั้นมี ความเชื่อมโยงกันและไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ซึ่งเป็นค่านิยมหรือคุณค่าที่เป็นสากล

สำหรับ ปริญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนเองก็ได้กล่าวถึงหลักนิติธรรมไว้ในวรรคอารัมภบทว่า “เป็นการจำเป็น ที่สิทธิมนุษยชนควรได้รับความคุ้มครองโดยหลักนิติธรรม ถ้าจะไม่บังคับให้คนต้อง หันเข้าหาการลุกขึ้น ต่อต้านทรราชและการกดขี่เป็นวิถีทางสุดท้าย” ซึ่งแท้จริงแล้ว หลักนิติธรรมกับ หลักสิทธิมนุษยชนนั้นต่างก็เป็นหลักการที่ค้ำจุนซึ่งกันและกัน เนื่องจากสิทธิมนุษยชนใด ๆ หากปราศจาก ความคุ้มครองทางกฎหมาย ย่อมเป็นเพียงคำสัญญาว่างเปล่า บนแผ่นกระดาษเท่านั้น นอกจากนี้ หลักนิติ ธรรมยังเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยและการเคารพในสิทธิมนุษยชนด้วย อนึ่ง การที่รัฐต่าง ๆ ได้เข้าเป็นภาคี สนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนทำให้รัฐย่อมต้องมีหน้าที่ที่จะปฏิบัติตาม พันธกรณีภายใต้สนธิสัญญานั้น ๆ

^๗ ข้อมติสหประชาชาติ ที่ ๖๗/๙๗ ว่าด้วยหลักนิติธรรมในระดับระหว่างประเทศและในประเทศ รับรองเมื่อ วันที่ ๑๔ ธันวาคม ค.ศ. ๒๐๑๒

หลักนิติธรรมจึงอาจเป็นเครื่องมือหนึ่งในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน โดยเป็นการประกันให้แน่ใจว่า สิทธิของประชาชนจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของรัฐ หากพิจารณาในมุมมองของหลักนิติธรรมเอง ในการบัญญัติกฎหมายเพื่อปกครองรัฐ ตัวกฎหมายนั่นเองก็ย่อมต้องมีความเป็นธรรม ไม่ขัดต่อความรู้สึกของวิญญูชน และสอดคล้องกับประโยชน์สุขของประชาชน จึงจะถือว่าเป็นการเคารพในหลักนิติธรรมอย่างแท้จริง ความคล้ายคลึงบางประการที่แสดงให้เห็นว่าหลักสิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรมเป็นการส่งเสริม ซึ่งกันและกัน เนื่องจากเป็นกฎเกณฑ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นธรรม โดยอาจยกตัวอย่างได้อย่างน้อย สองประการ กล่าวคือ

๑. การจำกัดการใช้อำนาจรัฐให้อยู่ภายใต้กฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชนเป็นหลักซึ่งประกันว่าประชาชนจะได้รับความคุ้มครองตามมาตรฐานขั้นต่ำที่มนุษย์ผู้หนึ่งสมควรจะได้รับการปกป้องสิทธิอย่างเป็นรูปธรรมจึงต้องมีการออกเป็นกฎหมาย การมีกฎหมายที่ห้ามเจ้าหน้าที่รัฐละเมิดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนและห้ามการใช้อำนาจตามอำเภอใจ จะเป็นหลักประกันประการหนึ่งในการปกป้องสิทธิมนุษยชนของประชาชน ในทำนองเดียวกัน ความมุ่งหมายหลักของหลักนิติธรรมนั้นก็คือเป็นการจำกัดการใช้อำนาจของรัฐให้อยู่ภายใต้กฎหมาย และให้มีหลักประกันว่า ในกรณีที่เกิดการละเมิดสิทธิที่บัญญัติในกฎหมาย จะต้องมีการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

๒. การบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันเป็นไปตามหลักความเท่าเทียมและการละเว้นการเลือกปฏิบัติ (equality and non-discrimination) ซึ่งหลักการของ สิทธิมนุษยชนนั้น การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันและการไม่เลือกปฏิบัติถือเป็นหัวใจสำคัญในการคุ้มครองและประกันสิทธิ นางเอลิเนอร์ รูสเวลท์ ภริยาอดีตประธานาธิบดีแฟรงคลิน ดี รูสเวลท์ ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้เคยกล่าวไว้ ดังนี้

“ ในสถานที่เล็ก ๆ ใกล้บ้าน เล็กและใกล้มากจนไม่สามารถมองเห็นได้ในแผนที่โลก สถานที่เล็ก ๆ แห่งนั้นเป็นโลกของปัจเจกบุคคล เป็นละแวกบ้านที่บุคคลอยู่อาศัยเป็นโรงเรียนหรือวิทยาลัยที่บุคคลได้เข้าเรียน เป็นโรงงาน ไร่ นา หรือสำนักงานที่บุคคล ทำงาน สถานที่เหล่านี้เป็นที่ซึ่งบุรุษ สตรี และเด็กทุกคนต่างมองหาความยุติธรรมที่ เท่าเทียมกัน โอกาสที่เท่าเทียมกัน ศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกัน โดยปราศจากการแบ่งแยก ถ้าสิทธิเหล่านี้ไม่มีความหมายอยู่ ณ สถานที่นั้น ๆ สิทธิเหล่านี้

ก็จะมีความหมายเพียงน้อยนิด ในทุกแห่ง ถ้าพลเมืองไม่ช่วยกันยืนหยัดปกป้องสิทธิเหล่านี้ให้อยู่ใกล้บ้าน ก็เปล่าประโยชน์ ที่จะให้เกิดความก้าวหน้าในโลกที่กว้างขึ้น ”

๔. บทสรุป

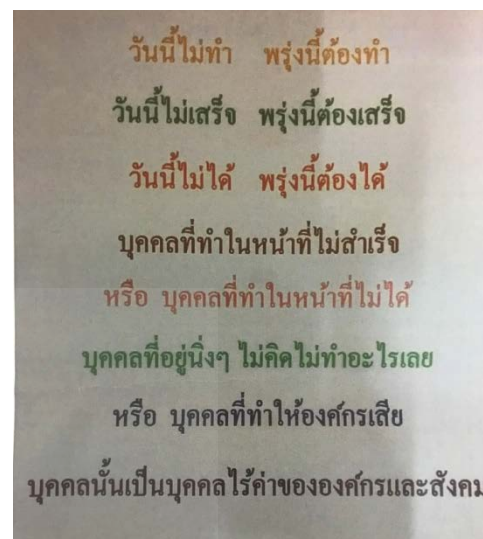
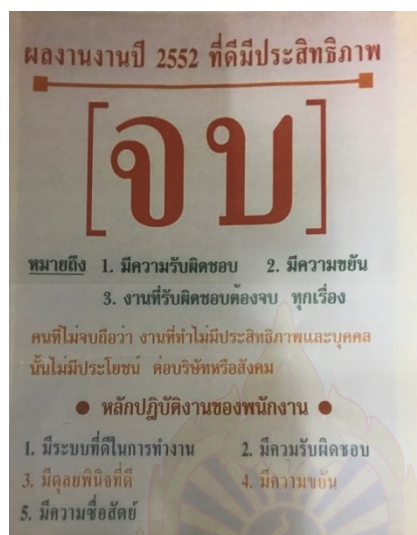
ความมั่งคั่ง ยั่งยืน “ธรรมาภิบาล” คือ ฐานราก เรามักได้ยินคำว่า “ความมั่งคั่ง ยั่งยืน” เป็นเป้าหมายของการพัฒนาทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นตัวบุคคล ครอบครัว บริษัท องค์กร ชุมชน ไปจนถึงระดับประเทศและระดับโลก ก็ล้วนต้องการให้เกิดความมั่งคั่ง ยั่งยืน

ในระดับสากลยอมรับกันว่า เมืองค์ประกอบ ๓ มิติ ที่ต้องทำจึงจะให้เกิดให้ผลเป็นความมั่งคั่ง ยั่งยืน กล่าวคือ การกระทำทุกขั้นตอนในการประกอบการ ต้องมีจิตสำนึก รับผิดชอบ และธรรมาภิบาล เพราะหากมีความตระหนักใน ๓ แนวทาง คือ หลักนิติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน หลักประชาธิปไตย ก็ย่อมนำหน่วยงานสู่ความเจริญ

๓ เสาหลักดังกล่าว จึงเป็นหลักสำคัญที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับการดำเนินชีวิตในทุกมิติไม่ว่าจะเป็นเรื่องครอบครัว ธุรกิจ หรือ สังคม การที่ธุรกิจจะนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ จึงไม่ใช่เพราะทำแล้วเพื่หรือตามสมัยนิยม แต่จะช่วยตอบโจทย์ของสังคมไปพร้อมกันด้วย

สำหรับธุรกิจนั้น หลักธรรมาภิบาลคือหัวใจในการดำเนินธุรกิจที่มีผลต่อทุกฝ่ายให้ได้รับประโยชน์ที่ยุติธรรม ตั้งแต่ตัวผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น พนักงาน ลูกค้า รวมทั้งสังคมและประเทศชาติ

การเปลี่ยนแปลงของโลกยุค 4.0 ต้องการการสนับสนุนผู้บริหารและกิจการที่ “เก่งและดี” โดยมีเทคโนโลยีเป็นเครื่องช่วยให้รับรู้ข้อมูลในการตัดสินใจ องค์กรประกอบสำคัญที่สุด ก็คือ “ธรรมาภิบาล” (Governance) ซึ่งหมายถึงความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบต่อผู้เกี่ยวข้อง ผู้จัดทำเอกสารวิชาการส่วนบุคคลฉบับนี้ จึงยึดแนวคิด แนวปฏิบัติต่อสังคมและการบริหารกิจการมาโดยตลอด ปรากฏเป็นภาพติดผนัง ณ บริษัทฯ ฝั่งปรัชญา ดังนี้

หลักการปฏิบัติงานที่ดีมีประสิทธิภาพที่ผู้บริหารและพนักงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ ๕ ข้อ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาและสร้างความเติบโตของบริษัทฯ ช่วยให้ระบบการบริหารของบริษัทฯ มีความน่าเชื่อถือ เป็นมาตรฐาน ดำเนินการไปด้วยหลักธรรมที่ถูกต้อง คือ

๑. มีระบบการทำงานที่ดี หมายถึง เน้นการสร้างระบบที่ทำให้บริษัทสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างโปร่งใส น่าเชื่อถือและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย สร้างจิตสำนึกที่ดีในการบริหารจัดการและการทำงานในบริษัทฯ

๒. มีความรับผิดชอบ หมายถึง การจัดการให้พนักงานตระหนักในหน้าที่ของตนเอง อยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของบริษัทฯ และรับผิดชอบต่อสาธารณะ

๓. มีดุลยพินิจที่ดี หมายถึง การเลือกตัดสินใจอย่างมีเหตุผลภายใต้ขอบเขตของหลักธรรมาภิบาล และเกิดประโยชน์ต่อบริษัทฯ และสังคมโดยรวม

๔. มีความขยัน หมายถึง มีความมุ่งมั่นเพื่อบรรลุเป้าหมายของบริษัทฯ ให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. มีความซื่อสัตย์ หมายถึง มีพื้นฐานจิตใจที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ คุณธรรม จริยธรรม มีการให้และรับข้อมูลที่เปิดเผยตรงไปตรงมา ตรวจสอบได้

บรรณานุกรม

กมล สมวิเชียร, ๒๕๑๖, ประชาธิปไตยกับสังคมไทย, สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด โกวิทยังวงศ์สุรวัดน์, ๒๕๓๔, รัฐศาสตร์กับการเมือง, สำนักพิมพ์ตะเกียง, กรุงเทพฯ.

จิรัชค วีระสย, สุรพล ราชกัณธารักษ์ และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ, ๒๕๕๗, รัฐศาสตร์ทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๒, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ๒๕๑๙, ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมืองไทย, สำนักพิมพ์ พิษเนศ จำกัด, กรุงเทพมหานคร.

เขาวนระ ไตรมาศ, ๒๕๔๗, รวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญชุดที่ ๓ เรื่อง ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนา, กรุงเทพมหานคร.

ถวิลวดี บุรีกุล, ธรรมาภิบาล: หลักการเพื่อการบริหารรัฐกิจแนวใหม่, [Online], Available <http://kmcenter.rid.go.th/>, [2016, August 19]

ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร ,๒๕๕๐, รัฐศาสตร์ทั่วไป, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, ประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐใน, สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, กรุงเทพมหานคร

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖, [Online], Available library2.parliament.go.th/library/content_law/30.pdf [2016, August 19]

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒, [Online], Available <http://www.dmr.go.th/download/10.pdf>. [2016, August 19]

สุเมธ แสงนิมนวล, ๒๕๕๒, ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ส.เจริญการพิมพ์, กรุงเทพมหานคร

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, ๒๕๕๗, การจัดทำเนื้อหาองค์ความรู้ SMEs ภายใต้งานพัฒนาศูนย์ข้อมูล SMEs Knowledge Center ปี 2557, [Online], Available <http://www.sme.go.th/>, [2016, August 19]

อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. ๒๕๕๕. สิทธิมนุษยชน. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ : วิญญูชน. ดู กระทรวงการต่างประเทศ. ๒๕๕๑. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. จัดพิมพ์โดยกรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

ปรีชา เรื่องจันทร์ ,การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม Politics Economy and Society, (พิมพ์ครั้งที่ ๒) พิษณุโลก สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร ๒๕๖๐ , ๓๐๔ หน้า

ดร. อนุสรณ์ ธรรมใจ , แนวโน้มเศรษฐกิจโลก-เศรษฐกิจไทย ปี ๒๕๖๑, กรุงเทพฯธุรกิจ

Alfredsson, Gudmundur; Eide, Asbjorn. 1999. The Universal Declaration of Human Rights: a common standard of achievement. MartinusNijhoff Publishers.

Doebbler, Curtis. 2006. Introduction to International Human Rights Law. CD Publishing.

Jack Donnelly. 2013. Universal Human Rights in Theory and Practice, 3rd edition. Ithaca : Cornell University Press.

Tom Bingham. 2010. The Rule of Law. London, Allen Lane : Penguin Press.

United Nations. 2012. Resolution adopted by the General Assembly, 67/97. The Rule of Law at the National and International Levels.

อมร รักษาสัตย์ และคณะ, ๒๕๓๙, ประชาธิปไตย อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครอง หลายประเทศ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร

Dr. Faustina Pererira, Advocate of the Supreme Court of Bangladesh and Director of the Human Rights and Legal Services (HRLS), BRA